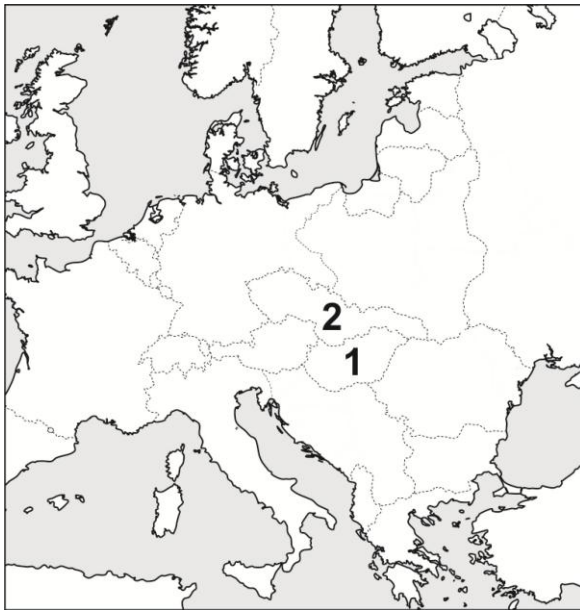

Užduočių pavyzdžiai minimaliam mokinių pasiekimo lygiui

1. Pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją:
 - A Lietuvos valstybės teritorija gali būti dalijama į atskirus valstybinius darinius;
 - B negalioja joks įstatymas ar kitas aktas, priešingas Konstitucijai;
 - C piliečiai, kuriems rinkimų dieną yra sukakę 20 metų, gali būti renkami į Seimą;
 - D žmogus gali būti baudžiamas už tą patį nusikaltimą antrą kartą.
2. Kurios valstybės žemėlapyje pažymėtos skaičiais 1 ir 2?

- A Austrija ir Vengrija.
 - B Čekoslovakija ir Šveicarija.
 - C Šveicarija ir Austrija.
 - D Vengrija ir Čekoslovakija.
3. Sovietų Sąjungoje Josifo Stalino valdymo metais:
 - A atsisakyta valstybinės nuosavybės;
 - B apribotos moterų teisės;
 - C įdiegta socialistinė sistema;
 - D propagauta rasistinė ideologija.

I 4–5 klausimus atsakykite remdamiesi šaltiniais A, B, C ir D.

Šaltinis A (*Iš Jogailos privilegijos*)

Kiekvienas priėmęs katalikų tikybą karys ar bajoras, ir jų palikuonys bei teisėtieji paveldėtojai, turi ir turės pilną ir visokeriopą teisę valdyti, laikyti, naudotis, parduoti [...] ir laisvai vartoti pagal savo laisvą valią ir norą pilis, valsčius, kaimus ir namus ir viską, ką iš tėvų palikimo valdo, taip, kaip panašiomis teisėmis naudojasi ir kiti kilmingieji kitose mūsų Lenkijos karalystės žemėse, kad neatrodytų, jog jie nelygūs teisių atžvilgiu, kai juos jungia tai, jog jie yra vienos karūnos pavaldiniai.

Kiekvienas, kuris, priėmęs šventąjį katalikų tikėjimą, gėdingai nuo jo pasitrauks arba kuris atsisakys jį priimti, neprivalo naudotis jokiomis šių teisių.

Šaltinis B (*Iš istoriko Zigmanto Kiaupos knygos*)

Ponų taryba buvo didikų luominė institucija. Ją sudarė katalikų vyskupai, centrinės valdžios pareigūnai, stambių valstybės sričių vietininkai, kiti iškilūs ponai. Joje galėjo būti apie keliasdešimt narių, jos sudėtis ir kompetencija formaliai nebuvo apibrėžtos. Tai buvo lietuvių didikų institucija, iš Rusios kilusių dignitorių (aukšto rango pareigūnas) joje buvo tik vienetai, jie rėmėsi Lietuvos valstybės vientisumą palaikančiais žemiečiais. Lietuvos reikalai buvo sprendžiami derinant valdovo ir ponų nuomones. Taryba perėmė einamuosius vidaus ir užsienio reikalus. Jai stiprėti iš pradžių buvo palanki Kazimiero nepilnametystė, vėliau – situacija, kai valdovas reziduodavo Lenkijoje nepalikdamas Lietuvoje vietininko.

Šaltinis C (*Iš 1657 m. Vilniaus akademijos profesoriaus Jono Chondzinskio apmąstymų*)

Nesigirkime tuo toliau, kad netvarka laikomės. Pagerinkim valdymą ir įveskime teisingumą, pataisykime iš pagrindų tvirtais ir veiksmingais įstatymais, kurie nebūtų panašūs į nutarimus, bet būtų tikri įstatymai, kurių reikia laikytis, būtų užtikrintas veiksmingas jų vykdymas ir numatytos baudmės. [...]

Turi būti griežtai baudžiami tie, kurie pažeidžia teisėtumą. Turi būti panaikinti išsisukinėjimai, dviprasmiškumai, netaktiškumai, atidėjimai. Piktadariai turi būti suimami, nepaisant to, kokią visuomeninę padėtį beužimtų. Tikrai nebus pažeistos šlėktiškos laisvės, jeigu latrų (girtuoklių, valkatų) savivalė bus pažabota.

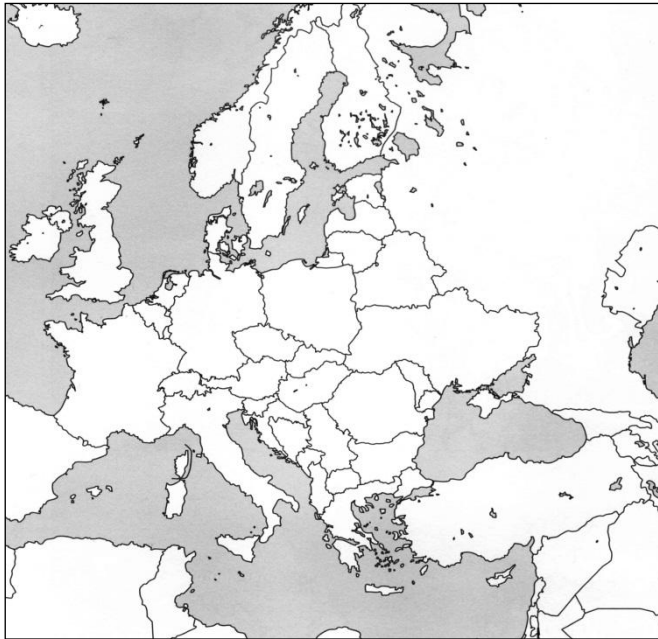
Šaltinis D (*Iš 1791 m. gegužės 3 d. konstitucijos*)

Gerbdami mūsų protėvių, dovanojusių laisvą valdymą, atminimą, bajorų luomui iškilmingiausiai užtikriname visas teises, laisves, prerogatyvas bei pirmenybes privačiame ir viešajame gyvenime, o ypač patvirtiname, užtikriname ir neliečiamais pripažįstame įstatymus, statutus ir privilegijas, kurias teisingai ir teisėtai suteikė [...] Vladislovas Jogaila ir Vytautas, jo brolis, didysis Lietuvos kunigaikštis, taipogi Vladislovas ir Kazimieras Jogailaičiai, broliai Jonas Albrechtas, Aleksandras ir Žygimantas Pirmasis bei Žygimantas Augustas, paskutinytis iš Jogailaičių dinastijos. [...] Bajorus pripažįstame svarbiausiais laisvės ir šios Konstitucijos gynėjais. Kiekvieno bajoro dorybei, pilietiškumui ir garbei patikime gerbti jos, kaip tėvynės ir mūsų laisvių vienintelės tvirtovės, šventumą ir saugoti jos patvarumą.

4. Remdamiesi šaltiniu B, nurodykite dvi priežastis, kurios lėmė Ponų tarybos įtakos išaugimą valstybėje. (2 taškai)
5. Remdamiesi šaltiniu D, išskirkite dvi pagrindines idėjas, kurios įvardijamos konstitucijoje. (2 taškai)

6. 1918 m. vasario 16 d. nepriklausomybę paskelbusi Lietuvos Taryba buvo išrinkta:
- A Aukščiausioje Taryboje;
 - B Didžiajame Vilniaus Seime;
 - C Steigiamajame Seime;
 - D Vilniaus konferencijoje.
7. 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijos I skirsnyje yra teigiama, kad svarbiausi Valstybės bei Tautos gyvenimo klausimai sprendžiami:
- A Konstituciniame Teisme;
 - B Referendumu;
 - C Seime;
 - D Valstybės gynimo taryboje.
8. Kuris iš šių užsienio politikos tikslų 1920–1939 m. Lietuvai buvo prioritetinis?
- A Atgauti ilgaamžę Lietuvos sostinę Vilnių.
 - B Gauti ilgalaikę paskolą iš Anglijos bankų.
 - C Sudaryti karinę sąjungą su Latvija ir Estija.
 - D Turėti teigiamą užsienio prekybos balansą.
9. Kuriai valdymo sistemai priskirtumėte Stalino režimą?
- A Autoritarizmui.
 - B Parlamentiniam valdymui.
 - C Prezidentiniam valdymui.
 - D Totalitarizmui.

10. Kada susiformavo žemėlapyje pavaizduotos valstybių sienos?

- A Pasibaigus Pirmajam pasauliniam karui.
- B Pasibaigus Šaltajam karui.
- C Prieš Antrąjį pasaulinį karą.
- D Šaltojo karo metais.

J 11–15 klausimus atsakykite remdamiesi šaltiniais A, B, C ir D.

Šaltinis A (*Iš istorinių kronikų*). Sudaręs amžiną ir neišardomą sąjungą bei labai naudingą santarvę tarp Lenkijos ir Lietuvos, karalius Jogaila, lydėdamas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto, išvyko į Lietuvą. Jį labai kankino ir slėgė rūpestis, kad jo gimtasis kraštas Žemaitija, didelei karaliaus nugarbei, tebeskendi beprasmiškoje klaidatikystėje. [...] Pasiėmęs apsišvietusių ir dievobaimingų vyrų, uolių Dievo tarnų, išvyko vandens keliais į Žemaitiją, ketindamas atlikti dvasinę misiją. [...] Jie išgriovė stambeldiškus aukurus, iškirto šventąsias girias. [...] Kadangi nė vienas iš dvasininkų, atvykusių kartu su karaliumi Jogaila į Žemaitiją, nemokėjo žemaitiškai, tai Lenkijos karalius pats turėjo skelbti tikrąjį tikėjimą ir skiepyti pamaldumą. Pirmiausia juos pamokė Viešpaties maldos, po to Tikėjimo išpažinimo, [...] plačiai išaiškino, kad reikia garbinti vieną vienatinį Dievą, tačiau trijuose asmenyse, gailestingiausią viso pasaulio Kūrėją ir Atpirkėją. Stengėsi atitraukti žemaičius nuo netikrų dievų, kaip antai ugnies, Perkūno, miškų, žalčių, šventų miškelių, kuriuos jie garbino. Taigi anuo sykiu Jogaila su Vytautu, 1413 metais Žemaičių žmones pakrikštiję, įsteigė Žemaičių vyskupiją Medininkuose ir paskyrė pirmąjį vyskupą Motiejų Vilniškį. [...] Taip pat Vytautas pastatydino Žemaičių kunigaikštystėje devynias parapijų bažnyčias pavietuose.

Šaltinis B (*Iš 1830–1831 m. sukilėlių atsišaukimo*). Atsibuskite, mieliausi broliai krikščionys! Pakelkit širdis ir akis ant lenkų, brolių jūsų, kurie [...] visuomet, o didžiausiai laikuose Kosciuškos [...], šaukia ant jūsų tais žodžiais: Broliai lietuviai ir žemaičiai! Skubėkite pas mus! [...] Prižadame išginti iš jūsų žemės tuos rusus, kurie taip ilgą laiką Lenkus, Lietuvius, Žemaičius ir daug kitų brolių mūsų krikščionių nemielaširdingai mušė, ir sunkioj nevalioj turėjo! [...] Jei tikrai imsitės už rankų ir drauge su lenkais išginsit iš tos žemės rusus; priims Lietuvą ir Žemaičius Lenkai, kaip savo tikrus brolius ir su anais būsit lygiais tarp savęs ir laisvais [...], nebūsit muzikais, kaip jus vadina

rusai ir nijokio neturėsit ant savęs taip sunkaus jungo; nemokėsit niekada pagalvinės, ir niekada negaudys jus kaip žvėrys į rekrūtus [...], kaip jau nė vieno ruso nepaliks Žemaičiuose, pasilikssite tuo kartu tikrais lenkais laisvais, mokysitės skaityti ir rašyti, idant galėtumėt būti laisvais, lygiais, idant mokėtumėt dievą garbinti.

Šaltinis C (*Iš sukilimo vado kunigo A. Mackevičiaus paaiškinimo tardymo komisijoje*). Argi [...] Rusijos vyriausybės administracija nespaudė vargšų gyventojų? [...] Atimtos bažnyčios, iš vienuolynų išvaryti vienuoliai – ar tai maža pavyzdžių blogai vyriausybės valiai parodyti? [...] Kai prasidėjo demonstracijos, aš dar labiau suskatau veikti, nurodydamas žmonėms, kad atėjo metas, o vos tik tai Lenkijos karalystėje prasidėjo sukilimas, aš pats [...] paskyriau dieną, kai susirinko jaunimas, palikęs tėvų namus ir pasiėmęs kokius turėjo ginklus. Tuo būdu liaudis, religinio jausmo [verčiama], bajorai – kad nusipelnytų šlovę ar tiesiog dėl mados nuėjo su manimi.

Šaltinis D (*Sukilėlių vadai*)

1.

2.

11. Šaltinyje A rašoma apie „amžiną“ ir „naudingą“ Lenkijos ir Lietuvos sąjungą. Kaip ši sąjunga vadinama ir kelintais metais ji buvo sudaryta? Paaiškinkite, kuo ji buvo naudinga Lietuvai ir Lenkijai. (3 taškai)
12. Šaltinyje A teigiama, kad žemaičiai 1413 m. krikštijosi. Remdamiesi žiniomis, nurodykite dar dvi Lietuvos krikšto datas. (2 taškai)
13. Remdamiesi šaltiniu A, nurodykite dvi priemones, kurias panaudodami Jogaila ir Vytautas krikštijo žemaičius. (2 taškai)
14. Remdamiesi šaltiniu B, išskirkite dvi priežastis, dėl kurių Lietuvos gyventojai buvo raginami sukilti. (2 taškai)
15. Remdamiesi šaltiniu C ir žiniomis, nurodykite du sukilimo motyvus. Kuris socialinis sluoksnis aktyviausiai dalyvavo sukilimuose? (2 taškai)